

**Міністерство освіти і науки України
Мукачівський державний університет
ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПНУ
Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія
Херсонський державний університет**

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ НАВЧАННЯ І
ВИХОВАННЯ В УМОВАХ ІНТЕГРАЦІЙНИХ
ПРОЦЕСІВ В ОСВІТНЬОМУ ТА НАУКОВОМУ
ПРОСТОРІ**

**Збірник тез доповідей за матеріалами
VII Всеукраїнської науково-практичної
Інтернет-конференції**

15 листопада 2024 року

МУКАЧЕВО

УДК 373.2(063)

А 43

Актуальні проблеми навчання і виховання в умовах інтеграційних процесів в освітньому та науковому просторі: збірник тез доповідей VII Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції, 15 листопада 2024 р., Мукачєво / Ред.кол.: Фенцик О.М. (гол.ред.) та ін. – Мукачєво : МДУ, 2024. –355 с.

**Рекомендовано до поширення в мережі Інтернет
науково-технічною радою Мукачівського державного університету
(протокол № 9 від 21 листопада 2024 р.)**

Рецензенти:

Бондар Т.І. – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки дошкільної, початкової освіти та освітнього менеджменту Мукачівського державного університету.

Фізеші О.Й. – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки дошкільної, початкової освіти та освітнього менеджменту Мукачівського державного університету.

У збірнику вміщено тези доповідей VII Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції «Актуальні проблеми навчання і виховання в умовах інтеграційних процесів в освітньому та науковому просторі». Учасники конференції розкривають проблеми педагогічної освіти та розвитку особистості, використання новітніх технологій та інновацій в освіті, виховання особистості в контексті сучасної освітньої парадигми, особливості психолого-педагогічної підготовки майбутніх фахівців до реалізації завдань компетентнісного підходу в освітньому процесі, дидактико-методичного супроводу компетентнісно орієнтованого навчання у початковій школі, сучасного стану та перспективи розвитку дошкільної освіти в Україні, теорії і практики управління освітою, історії педагогіки.

Видання призначено для науковців, викладачів, аспірантів, студентів педагогічних навчальних закладів, працівників системи освіти.

Матеріали друкуються в авторській редакції. Редакційна колегія не несе відповідальності за достовірність статистичної та іншої інформації, що надана в рукописах, та залишає за собою право не розділяти поглядів деяких авторів на ті чи інші питання, розглянуті на конференції.

Автори опублікованих матеріалів несуть повну відповідальність за підбір, точність наведених фактів, цитат, статистичних даних, галузевої термінології, інших відомостей.

Редакційна колегія:

Фенцик Оксана Миколаївна – в.о.зав.кафедри педагогіки дошкільної, початкової освіти та освітнього менеджменту, кандидат педагогічних наук, доцент, Мукачівський державний університет.

Атрощенко Т.О. – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки дошкільної, початкової освіти та освітнього менеджменту Мукачівського державного університету.

Добош Олена Михайлівна – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки дошкільної, початкової освіти та освітнього менеджменту, Мукачівський державний університет.

Дудаш О.С. – доктор філософії з педагогічних наук, ст.викладач кафедри педагогіки дошкільної, початкової освіти та освітнього менеджменту, Мукачівський державний університет

Іванова Вікторія Вікторівна – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри дошкільної та спеціальної освіти, Мукачівський державний університет.

Пинзеник Олена Мафтеївна – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки дошкільної, початкової освіти та освітнього менеджменту, Мукачівський державний університет.

Швардак Маріанна Василівна – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки дошкільної, початкової освіти та освітнього менеджменту, Мукачівський державний університет.

КОМПЕТЕНТНОГО ЧИТАЧА СЕРЕД ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ 5-6 КЛАСІВ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ	
<i>Катерина Резнікова</i> ЛІТЕРАТУРНА ОСВІТА: ВИКОРИСТАННЯ НОВИХ ОСВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ ПРИ ВИВЧЕННІ БІОГРАФІЙ УКРАЇНСЬКИХ ПИСЬМЕННИКІВ	100
<i>Надія Русин, Дарина Уліганець</i> ВИКОРИСТАННЯ ТЕАТРАЛІЗОВАНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЯК ФОРМА ВЗАЄМОДІЇ СІМ'Ї ТА ПЕДАГОГІВ	104
<i>Альбіна Сабов, Катерина Мовчан</i> РОЛЬ БІБЛІОТЕКИ У ФОРМУВАННІ СУЧАСНОГО ФАХІВЦЯ ДОШКІЛЬНОГО ЗАКЛАДУ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ ВИЩОЇ ОСВІТИ	107
<i>Валерія Сімакова, Маріанна Швардак</i> ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ТЕХНОЛОГІЇ STEM-ОСВІТИ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ	110
<i>Олександр Тимошук</i> РАДІАЦІЙНА ГРАМОТНІСТЬ СУСПІЛЬСТВА ЯК ОБ'ЄКТ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ	113
РОЗДІЛ 3 ПРОБЛЕМИ ВИХОВАННЯ ОСОБИСТОСТІ В КОНТЕКСТІ СУЧАСНОЇ ОСВІТНЬОЇ ПАРАДИГМИ	117
<i>Надія Брижак, Ірина Дида</i> БУЛІНГ ЯК СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА	117
<i>Олена Дудаш, Марина Микитин</i> ОСОБЛИВОСТІ ПЕДАГОГІЧНОЇ ВЗАЄМОДІЇ ВИХОВАТЕЛЯ ТА ВИХОВАНЦІВ ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ВІЙНИ	121
<i>Олена Дудаш, Ганна Шкріба</i> ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	124
<i>Вікторія Іванова, Крістіна Бігун</i> СЕРЕДОВИЩЕ ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ ЯК ФАКТОР БЛАГОПОЛУЧНОГО РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ ДИТИНИ	127
<i>Олександр Комар, Любов Фенчак</i> КОМПОНЕНТИ ТА КРИТЕРІЇ ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРІГАЮЧОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У ЗДОБУВАЧІВ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ	130
<i>Аліна Кришталь, Ульяна Леонідова</i> ФОРМУВАННЯ У МАЙБУТНІХ ПСИХОЛОГІВ НАВИЧОК ВСТАНОВЛЮВАТИ ОСОБИСТІ КОРДОНИ	135

та інновації науки. 2022. С. 471- 482. URL: <https://dspace.hnpu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/89774705-01d8-4c3d-9219-2a191699f0cd/content>.

Олена Дудаш

ст. викладач, доктор філософії,
Мукачівський державний університет

Ганна Шкріба

спеціальність 012 Дошкільна освіта
другий (магістерський) рівень вищої освіти
Мукачівський державний університет

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Дошкільний період є критичним етапом у розвитку дитини, коли закладаються основи для подальшого навчання та особистісного зростання. У старшому дошкільному віці (5-6 років) відбувається інтенсивний розвиток пізнавальної діяльності, що є фундаментом для майбутнього успіху в школі. Як показав аналіз наукових джерел з теми дослідження, у психолого-педагогічній науці існують різні підходи до визначення поняття «пізнавальна діяльність».

Так, згідно тлумачення, яке надає сучасний психолого-педагогічний словник: «Пізнавальна діяльність - це процес сприйняття, розуміння та опрацювання інформації з метою отримання нових знань, розвитку розумових навичок та формування розумової активності» [1, с. 347].

Л. Назарець наголошує на тому, що пізнавальна діяльність не обмежується лише академічними знаннями, вона охоплює всі аспекти життя та дозволяє людині адаптуватися до змін у навколишньому світі та постійно навчатися [2].

М. Горват, М. Кузьма-Качур стверджують, що ця діяльність є ключовою для розвитку особистості, розширення світогляду та підвищення кваліфікації в різних сферах життя [3].

Н. Крупеніна розглядає пізнавальну діяльність в єдності з навчальною, і визначає навчально-пізнавальну діяльність як «пізнання, орієнтоване на оволодіння багатствами культури, накопиченої людством» [4].

Т. Шушара, наводячи основні ознаки навчально-пізнавальної діяльності, акцентує увагу на наступних:

- готовність та прагнення до енергійного оволодіння знаннями;
- вміння мобілізувати вольові зусилля для вирішення пізнавальних завдань;
- «жага знань»;
- вміння бачити проблему, зосередженість уваги, самостійність під час виконання навчальних завдань;
- готовність до активного пізнання;
- оволодіння прийомами пізнавальної мисленнєвої діяльності [5].

Отже, навчально-пізнавальна активність дітей старшого дошкільного віку сприяє формуванню у них багатьох важливих навичок, таких як вміння аналізувати, ставити цілі, знаходити рішення та здійснювати оцінку результатів своєї діяльності. Завдяки цьому діти розвивають впевненість у власних силах і вміння самостійно приймати рішення.

Пізнавальна діяльність у цьому віці набуває форм більшої організованості: діти вчать виконувати завдання, орієнтуючись на певний результат, оцінювати власні досягнення та бачити зв'язок між докладеними зусиллями і результатом. Саме в цей період дорослі можуть допомогти дітям розвивати внутрішню мотивацію до навчання, формуючи позитивне ставлення до пізнавальної діяльності через цікаві завдання, ігрові елементи та індивідуальний підхід.

Основні заходи, що сприяють розвитку пізнавальної діяльності у дітей старшого дошкільного віку, включають використання інтерактивних ігор та практичних завдань, які сприяють формуванню важливих пізнавальних навичок. Ігрові ситуації, котрі становлять логічні завдання, головоломки або настільні ігри, допомагають дітям розвивати здатність до розв'язання проблем, аналізу та прогнозування результатів своїх дій [6, с. 42]. Крім того, ігри дозволяють дітям практикувати навички співпраці, а це є важливою частиною соціального розвитку в цьому віці.

Також важливим аспектом є організація пошукової діяльності та проведення простих експериментів. Під час таких заходів діти активно залучаються до дослідження навколишнього світу, розвиваючи свою допитливість та здатність спостерігати за природними явищами. Наприклад, через спостереження за ростом рослин чи виконання простих наукових експериментів, діти не тільки отримують нові знання, але й вчаться формулювати питання, висловлювати припущення та робити висновки.

Не менш важливими є заходи, пов'язані з читанням та обговоренням літератури. Читання книг допомагає збагачувати словниковий запас дітей, розвиває їхню уяву та мовленнєві навички. Обговорення прочитаного сприяє розвитку навичок аналізу та критичного оцінювання інформації. Під час таких занять діти вчаться висловлювати власні думки, задавати питання та міркувати про прочитане.

Творчі завдання також займають важливе місце в розвитку пізнавальної діяльності. Малювання, ліплення, танці та інші форми самовираження дозволяють дітям розвивати креативність, уяву та здатність вирішувати завдання нестандартним способом. Творчі завдання стимулюють дітей до прояву ініціативи, самостійності та вдосконалення своїх навичок через практичне застосування своїх знань і вмінь [7, с. 488-496].

Важливим фактором розвитку пізнавальної діяльності є формування внутрішньої мотивації до навчання. Це виникає тоді, коли діти відчують задоволення від самого процесу пізнання та досягнення результатів. Для цього необхідно створювати ситуації успіху, заохочувати самостійність та ініціативність, а також забезпечувати позитивний емоційний фон під час навчання.

Отже, пізнавальна діяльність пронизує все життя дітей дошкільного віку й є важливим підґрунтям розвитку особистості. Формування інтересу до пізнання, розвиток мислення, розширення уявлень про світ, удосконалення мовленнєвих навичок та комунікації, розвиток уваги, а також формування навичок самоорганізації створюють базу для подальшого успішного навчання та

соціалізації дитини. Забезпечення умов для всебічного розвитку пізнавальної діяльності вимагає відповідної уваги з боку педагогів та батьків, адже саме у цьому віці закладаються основи для майбутніх досягнень і успіхів дитини.

Список використаних джерел:

1. Шапран О. І. Сучасний психолого-педагогічний словник. Переяслав-Хмельницький: Домбровська Я. М. 2016. 473с.
2. Назарець Л. О. Формування пізнавального інтересу учнів. Обдарована дитина. 2019. №7. С. 59-62.
3. Горват М. В., Кузьма-Качур М. І. Активізація навчально-пізнавальної діяльності молодших школярів у процесі формування природознавчої компетентності. Науковий вісник Мукачівського державного університету. Серія «Педагогіка та психологія». 2019. Вип. 2 (10). С. 134–137.
4. Крупеніна Н. М. Комплексний аналіз формування пізнавальної діяльності школярів на уроці. Директор школи. 2013. № 38. С. 7-8.
5. Шушара Т. В. Навчально-пізнавальна діяльність учнів: зміст і основні критерії. Рідна школа. 2012. №11. С. 17-19.
6. Курілова К. О. Розвиток креативних здібностей молодших школярів засобами творчих ігор: кваліфікаційна робота магістра спеціальності 013 «Початкова освіта». Запоріжжя : ЗНУ, 2023. 67 с.
7. Деснова І. С. Використання пальчикових ігор у процесі розвитку дрібної моторики дітей молодшого дошкільного віку. 2021. С. 488-496.

Вікторія Іванова

доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри дошкільної та спеціальної освіти
Мукачівський державний університет

Крістіна Бігун

спеціальність 012 Дошкільна освіта
перший (бакалаврський) рівень вищої освіти
Мукачівський державний університет

СЕРЕДОВИЩЕ ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ ЯК ФАКТОР БЛАГОПОЛУЧНОГО РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ ДИТИНИ

Сучасна дошкільна освіта переживає трансформацію, пов'язану з ухваленням державного освітнього стандарту дошкільної освіти та нових професійних вимог до педагогів. Ці зміни спрямовані на повне переосмислення освітнього процесу з акцентом на особистісний розвиток кожної дитини.

Відповідно Закону про дошкільну освіту (ст. 11) заклад дошкільної освіти повинен забезпечити та створити безпечні, нешкідливі умови розвитку,

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>